

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/228/2021
Identifikačné číslo spisu:	1111220904
Dátum vydania rozhodnutia:	28.02.2023
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Adamcová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1111220904.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: Z.. T. K., bytom H. T., Š. X, zastúpený JUDr. Elenou Ľalíkovou, advokátkou so sídlom v Bratislave, Podbrezovská 34, proti žalovanej: Slovenská republika, za ktorú koná Generálna prokuratúra Slovenskej republiky, so sídlom v Bratislave, Štúrova 2, o náhradu škody, vedenom na Okresnom súde Bratislava I pod sp. zn. 5C/107/2011, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave č. k. 5Co/208/2018-307 z 19. marca 2019, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 19. marca 2019, sp. zn. 5Co/208/2018, vo výroku, ktorým zamietol žalobu o zaplatenie nemajetkovej ujmy vo výške 29.500,- € a vo výroku o trovách konania z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Bratislava I (ďalej v texte rozhodnutia aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom (v poradí druhým) č. k. 5C/107/2011-268 zo 4. decembra 2017 uložil žalovanému zaplatiť žalobcovi náhradu škody vo výške 15.180,49 eur spolu s 10,5 % úrokom z omeškania odo dňa 21. júna 2011 do zaplatenia a náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 49.500 eur, všetko do 30 dní od právoplatnosti tohto rozsudku (výrok I.), vo zvyšku súd žalobu zamietol (výrok II.) a žalobcovi priznal náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok III.).

1.1. Vec právne posúdil podľa § 3 ods. 1 písm. a), ods. 2, § 5 ods. 1, § 6 ods. 1, 2 a § 17 zák. č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci (ďalej len „zák. č. 514/2003 Z. z.“).

1.2. V odôvodnení rozsudku uviedol, že s ohľadom na oslobodenie žalobcu spod obžaloby nebol naplnený predpoklad o spáchaní trestného činu podvodu, preto i uznesenie o vznesení obvinenia z 15. marca 2006 je potrebné považovať za nezákonné bez ohľadu na to, že nebolo zrušené (rozhodnutie NS SR sp. zn. 4Cdo/15/2009, 1Cdo/53/1993). Tvrdená škoda je preto v príčinnej súvislosti s nezákonným rozhodnutím. Z výpovede žalobcu i svedkov (Z.. K., P.. X., D.) mal v dostatočnej miere preukázané, že došlo k zníženiu dôstojnosti a vážnosti žalobcu v značnej miere, v dôsledku čoho oslobodzujúci rozsudok nemožno považovať za dostačujúce odškodnenie. Náhradu nemajetkovej ujmy v rozsahu 1.000,- eur za každý mesiac trestného stíhania považoval za primeranú následkom, ktoré trestné stíhanie vyvolalo v rodinnom, pracovnom či inom prostredí žalobcu. Vychádzal z dĺžky trestného stíhania i zo

skutočnosti, že žalobca nemohol ďalej vykonávať súkromnú onkologickú prax tak, ako ju vykonával dlhé roky pred začatím trestného stíhania.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 19. marca 2019, sp. zn. 5Co/208/2018, na odvolanie žalovanej zmenil rozsudok prvoinštančného súdu v napadnutej vyhovujúcej časti, týkajúcej sa nemajetkovej ujmy tak, že žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi 20.000,- eur do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku a vo zvyšku žalobu zamietol; vo zvyšku v tejto časti rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil (výrok I.) a žalobcovi priznal náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 % (výrok II.).

2.1. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že za primeranú považoval náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 20.000 eur. Konštatoval, že z ustálenej praxe súdov (ešte pred prijatím novely zák. č. 517/2008 Z. z.) vyplynulo, že súd pri rozhodovaní o rozsahu nemajetkovej ujmy prihliada tiež na osobu poškodeného, na okolnosti prípadu, na následky trestného stíhania v spoločenskom uplatnení a pod. Prihliadol na skutočnosť, že trestné stíhanie sa bezprostredne týkalo výkonu profesie žalobcu, považoval zásah trestného stíhania do jeho cti (občianskej i profesijnej), do pracovného uplatnenia i do majetkového statusu žalobcu za mimoriadne závažný. Odvolací súd pritom zohľadnil, že žalobca (dovtedy bezúhonný) v odbore onkológia pracoval dlhý čas, mal prvú súkromnú ambulanciu v odbore, s vysokým počtom pacientov a z toho vyplývajúcim príjmom, a teda patril medzi špičkových súkromných ambulantných onkológov na Slovensku. S ohľadom na jeho publikačnú a ďalšiu činnosť bol známy odbornej verejnosti i mimo územia H. T., kde mal ambulanciu. Všetky uvedené aktivity žalobcu zanikli v súvislosti s trestným stíhaním. Intenzita zásahu medializovaného trestného stíhania do osobnostných práv žalobcu spočívala aj v tom, že žalobca sa v strednom veku života musel odlúčiť od rodiny a hľadať pracovné uplatnenie mimo územia SR (so súčasným zvýšením životných nákladov), najskôr vo svojej špecializácii v ČR, po anonymoch, ktoré poukazovali práve na trestné stíhanie, mimo svojej špecializácie (revízný lekár), resp. po návrate na Slovensko v súvislosti so starostlivosťou o príbuzných ako všeobecný lekár vo N. C.. K takémuto zásahu došlo u žalobcu vo veku, keď mal v oblasti onkológie bohaté skúsenosti a bolo by len ťažko predstaviteľné, aby mohol dosiahnuť obdobné výsledky v inom odbore medicíny.

2.2. Krajský súd uviedol, že podľa ustálenej praxe súdov (do účinnosti novely zák. č. 412/2012 Z. z.) bolo potrebné prihliadnuť na odškodňovanie obetí násilných trestných činov. Priznaná nemajetková ujma berie do úvahy, že maximálna miera odškodnenia predstavuje päťdesiatnásobok minimálnej mzdy, ktorá od r. 2006 vzrástla od cca 252 € (11.600,- eur) do 480,- eur (24.000,- eur) v r. 2018.

3. Proti zamietajúcemu výroku rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca dovolanie, ktoré odôvodnil § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

3.1. Prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP odôvodnil tým, že rozsudok odvolacieho súdu je vnútorne rozporný, nedostatočne vyargumentovaný, svojvoľný, keď len na základe odlišného hodnotenia vykonaných dôkazov, bez toho, že by ich sám vykonal (zopakoval), zmenil rozsudok okresného súdu. Namietal, že odvolací súd zmenil rozsudok prvoinštančného súdu v priznanej nemajetkovej ujme iba na základe zákona č. 412/2012 (viď body 12. a 13. napadnutého rozsudku), hoci v predchádzajúcom bode (bod 7. napadnutého rozsudku) konštatoval, že sa obmedzujúce úpravy nevzťahujú na tento prípad, lebo by išlo o neprípustnú retroaktivitu.

3.2. Prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP odôvodnil tým, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu - 4Cdo/153/2015, 2MCdo/2/2017 a ďalšie, podľa ktorej limitácia odškodnenia na základe právnej úpravy nesmie ísť pred jej účinnosť, lebo by išlo o zakázanú retroaktivitu čl. 1 ods. 1 ústavy; rovnako je porušený princíp rovnosti, teda čl. 47 ods. 3 ústavy.

3.3. Konštatoval, že uznesenie o vznesení obvinenia bolo doručené žalobcovi 15. marca 2006 a toto je považované za nezákonné oslobodzujúcim verdiktom krajského súdu, preto ak v tom čase neexistoval žiaden limit pre výšku priznania nemajetkovej ujmy, odvolací súd nesmel aplikovať následnú právnu úpravu o maximálnej miere odškodnenia podľa odškodnenia obetí násilných trestných činov a na základe toho znížiť túto náhradu z 49.500,- eur na 20.000,- eur a vo zvyšku žalobu zamietnuť.

3.4. Záverom dovolateľ uviedol, že dovolanie smeruje len proti časti výroku odvolacieho súdu, ktorým vo zvyšku - teda v sume 29.500 € - žalobu zamietol a túto časť rozsudku navrhol zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Zároveň žiadal priznať náhradu trov dovolacieho

konania.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že z odôvodnenia napadnutého rozsudku je zrejmé, že odvolací súd pri zohľadňovaní výšky nemajetkovej ujmy nepostupoval v rozpore so zákonom, a preto navrhol, aby odvolací súd dovolanie žalobcu v zmysle § 448 CSP ako nedôvodné zamietol.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala strana sporu v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je procesne prípustné a zároveň aj dôvodné.

6. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v § 420 a § 421 CSP. Z citovaného ustanovenia expressis verbis vyplýva, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, tak takéto rozhodnutie nemožno úspešne napadnúť dovolaním. Prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú taxatívne vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

7. Žalobca konkrétne prípustnosť svojho dovolania vyvodil z § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

8. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak :

- a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
- c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
- e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
- f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

10. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný tak, ako sú obsahovo vymedzené v podanom dovolaní.

11. Dovolací súd v prvom rade posudzoval prípustnosť dovolania a súčasne aj jeho dôvodnosť z hľadísk uvedených v ustanovení § 420 CSP, t. j. najmä z hľadiska existencie vady, na ktorú poukazoval žalobca, teda či súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces [§ 420 písm. f) CSP].

12. Pod porušením práva na spravodlivý proces je treba rozumieť taký nesprávny postup súdu, ktorý sa prejavuje v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, vymykajúcich sa nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca. Podstatou tohto práva je zabezpečiť fyzickým a právnickým osobám možnosť domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty, ktoré im právny poriadok priznáva. Nesprávnym procesným postupom sa rozumie iba faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu. V zmysle § 420 písm. f) CSP je teda relevantný taký nesprávny procesný postup, ktorý vylučuje stranu sporu z realizácie jej procesných oprávnení a ktorý marí možnosť jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj 1Cdo/6/2014, 3Cdo/38/2015, 5Cdo/201/2011, 6Cdo/90/2012). Ide napr. o právo na verejné pojednanie

veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a na rozhodnutie o riadne uplatnenom nároku spojené so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutia spravodlivosti).

13. O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak zo strany súdu došlo k takej interpretácii a aplikácii právnej normy, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

14. Pokiaľ dovolateľ namieta, že odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu je vnútorne rozporné, nedostatočne vyargumentované a svojvoľné, dovolací súd považuje jeho námietku za dôvodnú. Rozhodnutie odvolacieho súdu je totiž vnútorne nekonzistentné a protirečivé.

15. Riadne a presvedčivé odôvodnenie písomnej formy rozsudku je nielen formálnou požiadavkou, ktorou sa má zamedziť vydaniu obsahovo nezdôvodnených, nepresvedčivých alebo neurčitých a nezrozumiteľných rozsudkov, ale má byť v prvom rade prameňom poznania úvah súdu tak v otázke zisťovania skutkového stavu veci, ako aj v právnom posúdení veci. Tieto požiadavky však napadnutý rozsudok odvolacieho súdu nespĺňa.

16. V zmysle judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Vecná spojitosť odôvodnenia rozhodnutia s princípom práva na spravodlivý proces garantuje každému účastníkovi konania, že vydaný rozsudok musí spĺňať limity zrozumiteľného, určitého a logicky odôvodneného rozsudku.

17. S ohľadom na vyššie uvedené dovolací súd dodáva, že uplatnený dovolací dôvod v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP bol dôvodný, lebo náležitým neodôvodnením napadnutého rozhodnutia, došlo k porušeniu procesných práv žalobcu v takej miere, že možno konštatovať porušenie práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru, v ktorom je implikované právo na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy.

18. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v ustanovení § 420 CSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/44/2015, 2Cdo/111/2014, 3Cdo/4/2012, 4Cdo/263/2013, 5Cdo/241/2013, 6Cdo/591/2015, 7Cdo/212/2014, 8Cdo/137/2015). Nad rámec dovolací súd považuje za potrebné uviesť, že povinnosťou odvolacieho súdu je dôsledne sa vysporiadať aj s argumentáciou žalobcu, týkajúcou sa limitácie odškodnenia.

19. Z uvedených dôvodov dovolací súd napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1, 2 v spojení s § 450 CSP). Výsloveným právnym názorom dovolacieho súdu v tomto uznesení je odvolací súd viazaný (§ 455 CSP).

20. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

21. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.